

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VIII istungjärk. 190. koosolek. 20. novembril 1931.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine.
2. Vabariigi Valitsuse koosseisu täiendamine ja ümberpaigutused koosseisus.
3. Eesti Vabariigi 1931./32. a. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 1 — III lugemisel.
4. R. Kuris'e küsimine Vabariigi Valitsusele talupidajatele metsamaterjali andmisel viivitamise ja veeühingute asutamise hõlbustamise mitteteostamise asjus ning Majanduseministri vastamine küsimisele.
5. J. Sikkar'i, A. Lauri, O. Köstri, J. Lehtman'i, J. Saare ja R. Kuris'e arupärimise-ettepanek Vabariigi Valitsusele põllumajanduses valitseva raske olukorra asjas.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 19.08 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi **A. Tõllassepp**.

1. Päevakorra täiendamine.

Juhatuse ettepanekul täiendatakse päevakorda 1. punktiga — Vabariigi Valitsuse koosseisu täiendamine ja ümberpaigutused koosseisus.

2. Vabariigi Valitsuse koosseisu täiendamine ja ümberpaigutused koosseisus.

Juhataja: Austatud Riigikogu liikmed! Riigikogu tegi mulle täna ülesandeks, esineda ettepanekuga Majanduseministri ametisse kutsumiseks. Ma pöörasin selles asjas Riigivanema poole, ja Riigivanem selle järgi esines mulle ettepanekuga, kutsuda Majanduseministri kohale senine Põllutööminister August Jürman, Põllutööministri kohale senine Kohtu- ja siseminister Jaan Hünerson ja Kohtu- ja siseministri kohale Johan Reinhold.

Selle järgi oleks Riigikogu Esimehe ettepanek:

„Riigikogu otsustab kutsuda ametisse:

Majanduseministri kohale senine Põllutööminister August Jürman;

Põllutööministri kohale senine

Kohtu- ja siseminister Jaan Hünerson;

Kohtu- ja siseministri kohale Johan Reinhold.“

(V a h e l h ü ü e.) Rkl. Laur, ma, kuulsin Teie suust ebasünda ütluse ettepaneku kohta kui ka valitsuse liikmete kandidaatide kohta ja sellepärast, ilma et ma kor-daksin Teie ütlust, teen Teile märkuse.

O. K a s k (häälet. motiiv.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse ümberkorraldamisel ja täiendamisel on mul au tööerakonna rühma nimel teatada, et meie praeguse valitsuse poliitikat heaks ei ole saanud kiita, ei ole seda valitsust usaldanud, ei usalda teda ka praegu; meie ei looda selle valitsuse täiendamisest ja ümberkorraldamisest tema tegevuses muutust ja hääletame seepärast Vabariigi Valitsuse täiendamise ja ümberkorraldamise vastu. (V a h e l h ü ü d e d.)

R. P e n n o (häälet. motiiv.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Põllumeeste, asunikude ja väikemaapidajate Riigikogu rühma nimel on mul au teatada, et meie ju valitsuse loomisel ei oodanud sellelt valitsuselt mitte valitsust, kes maa raskusi oleks õieti kanda suutnud ja majanduslikku poliitikat vastavalt juhtida osanud. Praeguse valitsuse ümberkujundamine, kus ühed ministrid teistele toolidele lähevad, ei too valitsuse politikasse mingit muudatust. Kaks ministrit, keda ühelt toolilt ümber paigutatakse teisele, nende tegevuse kohta on meil juhus ja võimalus olnud sõna võtta siin Riigikogus. Veel hiljuti on kõne all olnud piirituse lood. Kevadel kõneldi kujukalt ühe ministri isiklikkudest shiirodest, ja nüüd need mehed peavad meie tähtsamate ministeeriumide juhtidena rahvast välja aitama. Meie ei usu seda ja seepärast hääletame neile vastu.

Esimehe ettepanek võetakse vastu.

3. Eesti Vabariigi 1931./32. a. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 1 — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu aruandja J. V o i m a n: Kannan

seaduseelnõu ette, nagu see redaktsiooni komisjoni poolt parandatud.

(Pealkiri.)

L. Johanson: Austatud Riigikogu liikmed! Krediidid, mida tööpuuduse vastu võitlemiseks lisaelarve nr. 1 arvel nõutakse, on tarvilikud, kuid nende krediitidega ei suudeta seda suurt tööpuudust, mis meil valitseb ja iga päevaga kasvab, mitte veel lahendada. Kahtlemata on edaspidi veel suuremaid krediite tarvis. Rõõmustaval viisil on ka valitsus krediite nõudnud laste toetamiseks, aga ka krediite selleks, et riigi viljatagavaradest neile, kes tööpuuduse tagajärjel viletsuses on, leiba anda. Komisjon, kus need küsimused arutusel olid, juhtis aga terve rea teiste abinõude peale tähelepanu, mis tuleksid ka kasutusele võtta selleks, et seda viletsust, mis rahva keskel tööpuuduse tagajärjel valitseb, vähegi rahuldada. Siit kõnetoolilt on mõne peale juba tähelepanu juhitud. Kuigi need abinõud on väikesed, siiski tulevad nad ära kasutada. Üks abinõudest oleks see, et tuleb lõpp teha sellele, et üks osa riigiametnikke, kes isegi juba kõrget palka saavad, peavad oma käes terve rea teisi ameteid riigiteenistuses. Sellele tuleb lõpp teha ja tuleb tööjaotus läbi viia ning vastavad jõud neile kohtadele ametisse panna.

Komisjonis juhiti tähelepanu sellele, et töötatöölised nii maal kui linnades aetakse korteritest välja, näiteks riigi hoonetest ja riigimõisadest. See ei ole lubatav nähtus. Selle vastu peaks valitsus abinõud tarvitusele võtma, et ära hoida töötute väljatõstmist korteritest nii maal kui linnas.

Komisjon võttis vastu sooviavalduse, et antaks töötutele riigimetsadest hinnata küttematerjali. See sooviavaldus tuleb kahtlemata ellu viia, selleks ka võimalusi on.

Edasi võeti vastu sooviavaldus, et antaks riigi koolimajade ehitamiseks hinnata materjali. Sellel oleksid oma head küljed. Esiteks elustab see maal metsa raiumist ja hoonete ehitamist. Teiseks meie teame, missuguses viletsas seisukorras on praegu meie koolimajad. Lõuna-Eestis on koolimaju, kus on klass köögis ja samas köögis on internaadile ja majahoidjale söögivalmistamine, ja päeval peavad lapsed seal õppetööd tegema. Niisuguste koolimajade asemele tuleksid metsamaterjalist puust koolimajad ehitada, ilma et hakataks peale suruma kalleid ja suuri kivist hooneid, mille ülalpidamine raskusi teeb. Nii et ka tööpuuduseküsimust aitab see lahendada.

Siis on terve rida teisi abinõusid, millele komisjonis tähelepanu juhiti, ja ma loodan, et valitsuse esindajad, kes komisjonis seda pealt kuulasid, need küsimused, mis seal üles tõsteti, kaalumisele võtavad.

Siit kõnetoolilt ütles täna härra Fuks, ta õieti nurises selle üle, et töötute toetamiseks on summasid leitud, aga teisteks otstarveteks ei leita, ja luges sellest välja mingi mõõdupuu tarvitamist. Arvan, et rkl. Fuks siin kahtlemata ülekohtu teeb. (V a h e l h ü ü e.) Nimelt töötatöölisele. Kui siin mitmesugusest mõõdupuust juttu on, siis on see kõver töötatöölise suhtes, mitte aga nende suhtes, kes riigilt on rohkem saanud kas laenu näol, või mõne muu materjali näol natuuras. Tuleb eraldada töötatöölise toetamine asundusepolitikast. Tööpuuduse vastu võitlemine on omaette probleem ja asundamine omaette, kuigi kokkupuutumise punktid on. Arvan, et asundamise peale tuleb suurt rõhku panna, aga ülekohtune on väide, nagu sünniks töötatöölise toetamine kuidagi asundusepolitika arvel. Seda ei ole. Sarnaseid oletusi ei tohiks lubada.

Mis puutub arvustusse, mida härra Fuks ette tõi selle kohta, mis komisjonis avaldati seltskonna toetamise kohta, siis meie seisukoht on, et töötatöölised ei vaja almust ega armu, neil on õigus tööd saada, ja kui seda ei saa, siis riigivõim peab hoolitsema, et nad saaksid teisel teel ülalpidamist. See kohustus lasub ühiskonna ja riigivõimu peal. Kordan, almus ja armuand — see sünnitab orjameelsust ja on inimesele alandav. Õiguse teostamist on ka töötatöölisel tarvis.

A. Kornell: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Meile kõigile on teada, et töötatöölise küsimus on üks tähtsamaid, mida praegusel ajal lahendada peab. Kuid töötatöölisele hädaabitööde krediitide määramisega ainuüksi ei saa arstida seda haigust, mida riik praegu põeb, vaid summade leidmine on olnud ainukeseks abinõuks, mida valitsus otsinud selleks, et arstida seda haigust. Valitsus peaks kõik abinõud tarvitusele võtma, et tööta töölisperekondade tekkimist ära hoida. Meil on põllumajandus praegu haige, mille tagajärjel teivad töötatöölised. Lugupeetud Riigikogu liikmed, võin kindlal sõnal väita järgmist, et kui säärane olukord edasi kestab, milises põllumajandus meil praegu on, siis seisame meie kevadel töötute suurema hulga ees. Põllumajandus ei kannu üleval aastapalgasi, vaid katsutakse oma pere-

konnaga töö ära teha. Selle tagajärg on see, et kevadel vallandub hulk põllutöölisi, kes valguvad linna. Sarnasel juhul peab riik korraldama suuremas ulatuses hädaabitöid, millega võimaldatakse töötuile kodanikkudele elamine. Need summad, mis hädaabitöödel üksikud töölised teenivad, ei ole säärased, mille üle kadestama peame, vaid nendest jätkub vaevalt elu alahoidmiseks. Sellepärast vist teeks praegune valitsus targasti, kui otsiks teisi abinõusid seisukorra lahendamiseks, kui katsumaks inimeste elu-olu nii korraldada, et ei tekiks nii suurel määral töötuid. Valitsus ei ole püüdnud põllumajandust kaitsta, ja selle tõttu kasvab meil töötute arv. Kui praegune Teedeminister komisjonis väitis, ja rahuldusetundega võis öelda, et hädaabitööde jaoks ettenähtud krediidid on nüüd suuremad, kui eelmistel aastatel, on see ju õige, kuid ei tohi ära unustada, et töötatöölise arv on tõusnud. Seda arvesse võttes ei ole see summa kaugeltki sarnane, mis küllaldane töötatöölisele hädaabitööde korraldamiseks. Meie seisame olukorra juures, kus riigikassast välja pumbatakse summe töötatöölise toetamiseks, aga kaugeltki ei püüta kõrvaldada neid põhjusi, millest tingitud töötatöölise pere kasvamine. On õige rkl. Fuks'i väide, et valitsus on otsustanud maaparandustööde korraldamist maal lõpetada, mis hulka del töövõimalused ära lõikab. Riigikassa ei ole praegu sarnases seisukorras, kust võiks suuremaid summe välja anda. Ma ei taha hakata käsitama riigikassa seisukorda, see on teada meile kõigile. Töötatöölise küsimust tuleb lahendada nii, et võimalik oleks nendel ise tööd leida produktiivsetel aladel. Tuleksid luua loomulikud eluvõimalused. Ma kaldun veidi kõrvale, kui lähen juurdelõigete küsimuse juurde. Osa inimesi nälgis juba siis, kui põllusaadused veel hinnas olid. Ligi 30.000 talu on niisugused, kes ei suuda praeguses olukorras püsida vee peal. Nende inimeste meeleolu on sarnane, et öeldakse: oleme nõus agaralt töötama nagu Vene kolhoosides, oleme truud riigialamad, aga seda maksu, mis peale pannakse, ei suuda meie maksta. (V a h e l h ü ü e.) Ma olen kaugel sellest mõttest, aga kui praegune valitsus olukorra niikaugale on viinud, et tekib sarnane meeleolu, kes on siis selles süüdi? Mina olen alati Eesti patrioot olnud, aga kui olukord niikaugale viiakse ja siis veel öeldakse, kuidas inimesed tohivad nõnda mõelda, see on... (V a h e l h ü ü e.) See on tõesti vaimu vastane.

Juhataja: Rkl. Kornell, Teie kõnelele Välisministriga.

A. Kornell: Praegu on maal tekkinud olukord, kus kõik see, mis kogutud aastate jooksul, peab käest ära libisema. Ja need inimesed on valmis isegi niisuguste mõtetega harjuma. Mina ei mõtle siin kedagi provotseerida — aga peate teadma, et on viimane aeg kord süveneda sellesse küsimusse. Minule kaebas üks lesknaine Võrumaal, et tal on kasutada kahevaka maaline krunt, mille juures ta koolitab kolme last. Ta ei olevat harjunud saama riigilt toetust, ei olevat harjunud manguma abi, vaid palus ainult üht vakamaad riigi raiesmikust krundile juurdelõiget. Kuid seda ei antud.

Põllutööministeeriumi poolt on valmistatud mingid kavad metsamaade planeerimiseks. Kui aga tegelikult minnakse paluma maad, siis ei tulda vastu.

Tean inimest, kes sõitis siia Võrumaalt, kulutades 1.600 senti sõidurahana. Ta pööras oma krundi korraldamise asjus metsade peavalitsuse poole, seal öeldi, et asi allub kohalikule maakorralduse komisjonile. Enne seda oli ta aga juba käinud maakorralduse komisjonis, kus öeldi, et meil ei ole midagi teha, pöörake metsade peavalitsuse poole.

Lugupeetud ministrid, kui meie tahame väikekohapidajate elu-olukorda parandada, siis peavad selleks saama maksma pandud kindlad korraldused. Inimeste pisarad ja kulutused, mis praeguse olukorra juures sünnivad, on ülearused. Saage ometi sellest aru! Kui nii edasi kestab, lähevad asundusetaludest pooled riigile tagasi. Ja ma tahaksin siis näha, kuhu paigutada need inimesed.

A. Sternfeldt: Iga aasta on meil need küsimused päevakorral, et töötutele muretseda tööd sel ajal, kui tööpuudust kannatavate arv järjest sügise poole kasvab, kuid erilist tähelepanu muidugi peab sellele pöörama sel aastal, kus tööpuudus mitte üksi meil, vaid ka mujal kasvab. Eriiselt on tähelepanuväärne, et on leitud summasid puudustkannatavate laste toitmiseks, sest riik, kes tahab kindlustada oma tulevikku, peab selle eest hoolitsema, et noored ja lapsed saaksid toitu ja haridust. Kuid üks asi, mis selles kui ka eelmistes kavades puudub, on see, et ei ole pööratud tähelepanu meie intelligent töötute seisukorrale neile töö muretsemiseks ja nende olukorra parandamiseks. Sellele ei ole

Riigikogus viimaste aastate läbirääkimistel ega ka sel korral tähelepanu juhitud. Kuid meie teame, et töötute intelligent inimeste arv aasta-aastalt järjest suureneb ja nimelt seeläbi, et tuleb iga aasta juurde rohkem ja rohkem keskkoolilõpetajaid. Arvustiku järele on kolme viimase aasta jooksul keskkoolilõpetajaid olnud 6.540. Üksikuil neist võib-olla õnnestub leida mingit teenistust, suurem osa peab jääma kas vanemate hoolde või jällegi töö otsimisel päevast-päeva hingeliselt kui ka ihulikult demoraliseeruma. Sellele keskkoolilõpetajate arvule tulevad juurde koolilõpetajad, kellest praegu umbes 300 tööta ja kelle hulgas on 28 keskkoolikutsega õpetajat. Sellele arvule peab juurde arvama kohata ametnikud ja mitmed muud eriharidusega töötajad, kellele praeguses olukorras meie riik mingit tööd ei ole võimaldanud. Õieti öelda, haritud töötute arvu ei tea keegi meie riigis praegu.

(Koosolekut asub juhatama esimene abiesimees **M. Martna**.)

Need harilikult tööbörsides endid ei registreeri, ja see registreerimatajätmine tuleb sellest, et neil lootust ei ole, et see midagi anda võiks. Teiselt poolt, nagu haritud inimese mõtlemisviis on, ei taha ta esile tikkuda oma hädaga ja kellegi käest midagi paluda. Seepärast vaikib hulk töötava haritlasi, kes välise ja sisemise depressiooni all kannatavad. Nende kohta maksab täiel määral: cum tacent, clamant — nad kisendavad vaikides. Meie tunneme igaüks oma isiklikus tutvuseringkonnas neid haritlasi-töötuid, kes kõige suuremas puuduses ja hädas on, aga neile ei ole mingeid töövõimalusi ette nähtud. Kuid haritud töötajad on meie riigi kõige kallimad inimesed, need maksavad meie riigile suuri summe. Keskkoolilõpetaja, kui ta 5 aastat koolis käib, maksab riigile 100.000 senti ja kui ta veel ülikoolis 5 aasta kestel õpib, maksab 200.000 senti. Ja kui meie nõnda 3 aasta kestel arvestame 6.500 keskkoolilõpetajaga, siis võib igaüks järele arvestada, kuipalju need töötud haritlased riigile maksma lähevad. Ma ei ütle, et haritlane ei või igasugust tööd teha, kuid meie ei saa salata, et suurel osal neist on füüsiliselt võimata ja ka riiete puudusel mullakaevamistest ja kivilõhkumistest osa võtta. Need haritlased tahavad oma tööjõu kodumaa teenistusse rakendada. Ma juhin Riigikogu liikmete kui ka vastavate ministrite tähelepanu sellele, et neist sum-

madest, mis siin antakse, ka neile haritud töötutele, keda meil nõnda palju olemas, abi ja tööd võimaldataks. Selles eelarves, nagu teatas Teedeminister rahaasjanduse komisjonis, olevat 1 miljon senti omavalitsuste juures selleks otstarbeks, aga kui teistele on määratud 80 miljonit senti, siis on see proportsionaalselt võttes liiga väikene summa. Ma paluksin, et ka sarnastele töötajatele ja nende seisukorra parandamiseks võetaks midagi ette, kas või edaspidi mingid kavad kokku seataks, et vähegi nende seisukorda parandada.

Ma janduseminister A. Jürman: Ma tahtsin mõned märkused teha rkl. härra Kornell'ile, kes järeldab, et käesoleval aastal ei anta küllalt juurdelõikeid. Selle kohta võiksin öelda, et käesoleval aastal vististi on kõige rohkem juurdelõikeid antud. Kogu maamõõtjate personaal on ametis kohtade korraldamisega ja juurdelõigete andmisega. Raskusi on küll Võrumaal, kuna Võrumaa on sarnases seisukorras, kus väikesi kohti väga palju on võrreldes teiste maakondadega. Sellepärast tuleb Võrumaal tihtipeale takistusi juurdelõigete andmisel. Aga minu teada — mulle ei ole ette kantud — ei ole kellelegi juurdelõigete andmisest ära öeldud, kui see vähegi võimalik on olnud. Praegu ei saa kokku võtta... (V a h e l h ü ü e.) Selle kallal töötab kogu maamõõtjate personaal kevadest saadik siamaani, ning see töö kestab ka praegu edasi. Eelmisel aastal oldi rohkem talude väljamõõtmise juures, nüüd ollakse aga eriti ametis juurdelõigete andmise alal. Nii et juurdelõigete andmise juures tehakse täie jõuga tööd ja tahetakse igaleüle, kus vähegi võimalik, appi tulla.

G. Lorenz: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma ei oleks praegu sõna võtnud, aga minu sõnavõtmise kutsus välja otsekohe härra Põllutööminister. Kui meil siin räägitakse töötatöölisele abiandmisest, siis kõigepealt härra Kornell juhtis tähelepanu sellele, et kõige parem abinõu oleks, kui töötatöölisele alaliselt tööd antaks. Ma toon ühe näite, kuidas töötatöölisele tööd muretsetakse, kuidas muretseb seda härra Põllutööminister. Sõjaväljal vigastada saanud sõdur pöörab palvega Põllutööministri poole, et talle lubatakse maad. Vastus tema palvele on järgmine: Riigimaade amet teatab vastuseks Teie palvele, et Teie ei ole õigustatud maad saama, sest Teie lahkusite mõisa teenistusest enne mõisa tükeldamist. Samuti ei saa Põllutööminister

määrata Teile maad kui vabadusesõjast osavõtnud sõdurile, kuna tunnistusest ei nähtu, et Teie omate õiguse sõdurina maa-saamiseks. (V a h e l h ü ü e.) Teie, härra Tupits, tunnistage niisugust seadust nagu Teile pähe tuleb, aga mina loen dokumenti. Olukord on niisugune, et mõisatöölisele ei antud maad, sellepärast, et ta läks enne mõisa jagamist ära, 8 kuud oli ta ära. Vahepeal tükeldati mõis, kuid temale kui mõisatöölisele ei anta maad. (V a h e l h ü ü e.) Mõisatööliline oli sel ajal 8 kuud liinil ja sellepärast võeti talt mõisatöölise maasaamise õigus. (V a h e l h ü ü e.) See oli see põhjus. Liinilt tulles läks sinna mõisa tagasi ja teenis edasi. (V a h e l h ü ü e.) Mis ajast? (V a h e l h ü ü e.) Ega Teie ei ole midagi teinud, see on kindel.

Teine asi, kui räägitakse juurdelõigete andmisest, siis toon näite. Vao vallas Äntu külas, kus $\frac{1}{3}$ on endisi liinisõdureid, seal sunnitakse inimestele mitte juurdelõikeid vaid äralõikamisi peale. Eelmise ministri ajal viidi korraldus teisiti läbi, inimesed olid rahul, niipea aga, kui tuli valitsuse muudatus, muudeti see korraldus, mille vastu 100% inimesi on. Isegi Virumaa korralduse komisjon leidis, et see õige pole, ja pööras Põllutööministri poole palvega, et see maade vähenduse kava saaks tühistatud. Kuid vastus oli — mis on, see jääb. Veltsi asundusest käisid mehed ministri juures ja palusid turbarabast juurdelõikeid, kuid tagajärjeta. Niisuguseid näiteid võiks sadasid tuua. Aga Põllutööminister tuleb ja ütleb, et on antud ja kavatsetakse edasi juurdelõikeid anda.

Teedeminister A. O i n a s: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul ei tarvitse pikemalt siin kõnetoolil peatuda, sest ükski Riigikogu liige ei ole põhimõttelikult seaduseelnõu vastu rääkinud, kuigi mõned pooldavad teda nähtavasti lõhkise südamega. Mina ei taha siinkohal aga neid südamehaavu puudutama hakata. (V a h e l h ü ü e.)

Rkl. Johanson esitas mõned praktilised ettepanekud. Nende kohta võin järgmist öelda.

Vabariigi Valitsus on põhimõttelikult selle poolt, et riigiametnikkude hulgas mitmekoha pidamine likvideeritaks. Selle kohta on kogutud vastav materjal, ja see materjal on praegu läbitöötamisel, loodan, et vastavad otsused ja korraldused peaksid järgnema peatselt.

Edasi märkis rkl. Johanson, et tuleks puudustkannatavatele inimestele maal võimaldada metsast tasuta hao muretsemist.

Selles suhtes on Põllutööminister Vabariigi Valitsuse teadmisel vastavad korraldused juba teinud. (V a h e l h ü ü e.) Kui need korraldused vast täielikud ei ole, siis on Vabariigi Valitsus tänulik rkl. Johanson'ile, kui rkl. Johanson neid puudused ära määrgiks selleks, et Vabariigi Valitsusel oleks võimalik neid kõrvaldada.

Edasi märkis rkl. Johanson, et tuleks võimaldada metsamaterjali saamist valdadele, et nad võiksid koolimaju ehitada. Rkl. Johanson mõtles siin nähtavasti tasuta metsamaterjali andmist valdadele. (V a h e l h ü ü e.) Ka selle küsimuse võtab Vabariigi Valitsus kaalumisele, et leida lahendused, sest koolimajade ehitamise on Vabariigi Valitsus vajalikuks pidanud. Näiteks hariduseministeeriumi poost on tänava 40 koolimaja ehitamiseks toetust antud vastavast fondist. (V a h e l h ü ü e.) Ma kasutan juhus, kui Vabariigi Valitsuse liige informeerida, milline seisukoht on valitsusel.

Rkl. Sternfeldt seletas, et hädaabitööde kavas ei olevat summe haritud jõududele töö võimaldamiseks. Hiljem ta parandas oma ütelist, ja märkis, et olevat 1 miljon senti, vabandage, 10.000 krooni on, seega ei ole lugu mitte nii, nagu ei oleks üldse summe. (V a h e l h ü ü d e d.) Kahtlemata on 10.000 krooni vähe selleks, et lahendada tööpuudust haritud jõudude keskel. Minu arvates aga ei ole hädaabitööd õieti selleks kohasedki, et haritud jõududele võimalik oleks muretseda tööd sel määral, et nende tööpuudust võiks lahendada. Sest haritud tööjõud ei ole mitte hooaja töölised, millistest meil kujuneb suurem kontingent töötatöölisi talvel, vaid töötud haritud tööjõud on Eestis püsiv nähe viimastel aastatel, mis tingitud sellest, et meie majanduslik elu ei suuda ära mahutada niipalju haritud tööjõude, kui seda meil tekib. Hädaabitöödega võidelda haritud jõudude tööpuuduse vastu oleks tarvitada ebakohast abinõu, mis ei jõuaks lahendada seda teravat kriisi, mis praegu olemas meie ühiskondlikus elus. Siin tuleb teisi abinõusid tarvitada. Aga kahtlemata tuleb ka hädaabitööde korraldamisel silmas pidada, et need haritud jõud, kes talvel eriti raskesse seisukorda satuvad, vähemalt talvel abi saaksid, — neile tuleb tööd võimaldada. Selleks on ka väike krediit — üle 10.000 krooni — ette nähtud. Kuid haritud tööjõududele võib vastu tulla ka teiste hädaabitööde krediitide arvel. Näiteks võib hädaabitööde juures võtta haritud tööjõude kontoritöödeks, kümnikuteks.

Rkl. Kornell rõhutas seda, et valitsuse

üldine politika peab olema sellane, et tööpuudus väheneks. Ta seletusist paistis, et tarvis on valitsusel vaid tahta ja valitsusel oleks võimalik nii maal kui ka linnas tööpuuduse põhjusi likvideerida. (V a h e l h ü ü e.) Rkl. Kornell peaks teadma, et praegune tööpuudus ei olene üksi Eesti majanduseoludest. See ei ole meie kodune tööpuudus, vaid tööpuudus, milline on tuletatud peamiselt maailmamajanduse kriisist. Praegune tööpuudus Eestis on tihe seotises maailmamajanduse kriisiga. Seda likvideerida meil, kus seda ei ole suudetud teha maades, mis meist palju tugevamad, käiks igasugusele valitsusele üle jõu. Sellepärast tulla Riigikogu kõnetooli pidama teravaid kõnesid ja nõuda, et tööpuudus kiires korras üldse likvideeritaks, see on liiga utopistlik. (V a h e l h ü ü e.) Igal kõnelejal Riigikogus peaks olema vastutusetunne. Täna oleme meie valitsuses, homme võite teie tulla, — siis võime meie nõuda teie vekslilunastamist, arvestamata selle olukorraga, milles terve ilm praegu on. (V a h e l h ü ü e.) Meie oleme oma vekslilunastanud. Meie oleme tulnud krediidinõudmisega, mis on kuus korda suurem, kui selle Majanduseministri ajal, kes istub teie rühmas, kuigi pean märkima, on tänavau ka kuuekordsest krediidist vähe tööpuuduse pehmendamiseks. Ärme oleme utopistid. Olge kodanikud, kes tunnevad vastutust ja ärge kütke õhku liiga kuumaks sõnadega, millistele ei järgneks tegusid, kui teil oleks võimalik tegusid näidata.

Majanduseminister A. J ü r m a n: Nõuda, et minister otsustaks küsimuse, mis käib otse määruste vasta, niisugust avaldust kuulda Riigikogu liikme käest on rohkem kui inestama panev.

Ministril ei ole õigust määrata omalt poolt maasaajaiks neid, kes ei ole määruses ette nähtud ja kellel ei ole õigusi maasaamiseks. Sellepärast ei saa teie tulla ja öelda, miks minister ei ole määranud maad.

Teiseks peatun turbarabasaamise juures. Siin öeldi, et ei ole antud. Kui nii on, siis tooge üksikult ette, kus see oli, siis toon vastavad andmed, ja siis selguvad põhjused. Meil on maatahtjaid kümned tuhanded, ja öelda, et kõigile peab otsekohe vastu tulema, ilma erandita, see on küll rohkem kui liig. Me peame ikka vaatama, kas palve on põhjendatud. Kui on õigus maad anda, siis tullakse palvele vastu. Ei saa aga igaihele, kes palve sisse annab, otsekohe vastu tulla.

J. F u k s: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mind panid praegu Riigikogus imestama härra Teedeminister Oina sõnad, et selle praeguse majandusliku kriisi lahendamise käiks igasugusele valitsusele üle jõu, ja et igal kõnelejal Riigikogus peaks olema vastutusetunne. Edasi ütles härra minister, et ärme oleme utopistid, oleme kodanikud, kes tunnevad vastutust, ja ärme kütame õhku kuumaks. Härra minister, Riigikogus kõnelete Teie küll nii, aga kui Teie 4—5 nädalat tagasi kõnelesite Pärnu Raekülas, siis ütlesite, et praeguses üleilmlikus majanduskriisis on süüdi kodanlik ilmakord, mis on mäda ja mis tuleb hävitada. Kas Teie siis rääkisite vastutusetundega seal kui minister, et tuleb sotsialiseerida, tuleb üle võtta, ja kui seejuures kalamehed ära kokkusid, siis Teie püüdsite neid rahustada, et kalamehed, ärge kartke, ega meie kalapaate üle võtma ei hakka. Kas oli Teil siis vastutusetunnet?

O. K a s k: Lugupeetud Riigikogu liikmed! (V a h e l h ü ü d e d. — J u h a t a j a koputab haamriga.) Tööerakond toetab neid krediidinõudmisi. Igatahes on selge, et tööpuudus käesoleval aastal või talvel raskem on, kui kunagi ühelgi talvel. See on päris selge, et kui põllumajandus on raskustes, ja see on erilistes raskustes pikemat aega, siis see mõjub kaasa tööpuuduse tekkimisele maal, ja see omakorda toob raskusi linnadele. Aga niisuurt vahet eelmise aastaga ja selle aastaga ei ole, nagu siin vahe on tõmmatud. Selge on, et tuleb kõik teha, et mitte üksi I kategooria töötatöölised, vaid ka II kategooria töötud saaks nädalategi kaupa tööle panna. Ma tahtsin alla kriipsutada seda, et Riigikogu ei saa öelda, kuipalju valitsus peab määrama krediiti. Valitsus peab arvestama töötute seisukorraga ja võimaldama abi töö näol niipalju, kui vähegi võimalik. Loomulikult on valitsusel teada riigikassa seisukord ja sellepärast ei saa tulla ettepanekuga, suurendada krediiti, seda ei võiks teha ükski Riigikogu liige. Ma kriipsutaksin veel alla, et auväärt härra Oinas tõi ette, et seal on nii- ja niipalju krediiti nõutud ja see on mitu korda suurem summa, kui läinud aastal. Siis ma tooksin seda ette: Läinud aastal nõuti ühiskondlikkude tööde krediite mitu korda, nii kuidas tarvidus, järk-järgult. Ja kui tuldi välja 10 miljoni krediidinõudmisega esimene kord, siis oli ka tööerakonna nõue valitsusele, et seda krediiti suurendataks, ja see krediit sai suurendatud Riigivanema soovil 10 miljoni

sendi võrra. Igatahes tuleb arvestada riigikassa seisukorraga, aga valitsusel peab soe süda olema selle häda lahendamisel ühiskondlike tööde korraldamisega. Kui nüüd korraga suurem krediit määrati, ega seda korraga välja ei anta.

Edasi ma tahaksin öelda, kui härra minister Oinas vastasrinna poole viipas, et antud vekslid tuleb lunastada, siis ma juhiksin sellele tähelepanu ja kriipsutaksin alla, kui läinud aastal sotsialistide poolt valitsusele kallale tungiti, eriti härra Oina poolt ühiskondlike tööde asjus nõuti valitsuselt rohkem kui valitsus, riigikassa seisukorraga arvestades, anda võis, kus sai krediite suurendatud ka meie nõudmisel, siis lasti lendu ütetus: kui ei anta juurde, kui ei kõrvaldata tööpuudust, siis 60.000 töölisi tuuakse Toompeale. Ma arvan, kas need ei olnud vekslid, mis siis teie poolt anti. Nüüd istuvad sotsialistid valitsuses. Ma usun, et härrad sotsialistid valitsuses olles täidavad vekslid, mis nad enne välja andnud töötatöölisele. (V a h e l h ü ü d e d.) Töötatöölise summaksid on mitte 2 aastat, vaid on 4 kuni 5 talvet juba määratud, ühiskondlike töid on kogu aeg olnud. Ma kriipsutaksin alla, et minister Oinas ütles, et praegu on maailma majandusekriisi mõjutanud ka meid. (V a h e l h ü ü d e d.)

Juhataja: Palun kõnelejat mitte segada.

O. Kask: Selle tõttu on käesoleval aastal meil eriti raske ja suurem tööpuudus. Kui töötatöölisi 10 korda rohkem, siis krediite peab ka mitu korda rohkem olema.

Teedeminister A. Oinas: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rkl. Kask kahtleb, kas viimasel ajal maailma majandusekriis on mõjutanud Eesti majandust. Ma julgen väita, et ta eriti viimastel kuudel on end teravalt tunda andnud meil, nagu terves Euroopaski. Läinud aastal oli kriisi teravpunkt Lõuna-Ameerika toorainete maal, tänavu on teravus süvenenud eriliselt Euroopa maades ja ka meil. Seda viimast näeme näiteks väljaveo andmetest: Valmissaaduste väljavedu on langenud tänavu 10 kuu jooksul 28 miljonilt kroonilt — läinud aastal — 14 miljoni kroonini, on langenud seega poole peale. Selle tõttu on jäänud tööta tuhanded töölised.

Kuid ei ole siiski õige, et töötuid oleks tänavu 10 korda enam, kui läinud aastal. Neid on umbes $\frac{1}{3}$ enam, kui läinud aastal. Ma ei salga, et tööbõrsi andmed täielikud

ei ole, sest nad ei registreeri töötuid maal, kus töötuid palju, sest tänavu on metsatööd vähenenud, rääkimata muudest põhjustest.

See kõik kohustab meid kõige tõsisemalt käsutama seda küsimust ja niipalju kui võimalik riigikassast andma raha, et inimesed üle talve võiksid ära elada, et nad nalga ei jääks.

Mis puutub minu väljendusteisse Raekülas, siis olen ma täpselt samu mõtteid avaldanud ka Tallinnas, neid on raadioteel edasi antud ja need on harilikud sotsialistlikult mõtleva inimese seisukohad, (V a h e l h ü ü e.) mis seisavad selles, et praegune majanduslik kriis on tingitud praegusest majanduslikust süsteemist, kapitalistlikust korrast, ja selletõttu õieti, et ta on süsteemi kriis, ei ole suudetud teda lahendada. Selleks on tarvis laiemaid rahvusvahelises ulatuses abinõusid tarvitusele võtta. Et kapitalistlik kord „mäda“ ja et kapitaliste tuleks „hävitada“, sellaseid kõnekäanne mina üldse ei tarvita. Neid on härra Fuks kuulnud inimeste poolt, kes on harjunud kuulma teisi kõnelejaid, aga mitte mind.

J. Fuks (fakt. märk.): Faktilise märkusega ma peaksin öiendama, et Raekülas käivad harilikult kõnelemas sotsialistid, ja et see inimene, kes mulle need sõnad rääkis, on alati käinud kuulamas härra O. Gustavson'i, ja kasutas juhust kuulata kord ka Teedeminister Oina kõnet, mille üle ta aga õige pettunud oli.

A. Rei: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Härra Kase seletuste kohta oleks nende ümberlukkamiseks küllalt, kui ette toon mõned lihtsad faktid ja arvud. 1929. aasta talvel, kus mina valitsuse etteotsa astusin, oli selle valitsuse esimeseks asjaks suurendada hädaabitööde korraldamiseks eelmise valitsuse poolt ettenähtud summat 40 miljonilt sendilt 50 miljoni sendi peale; milleks valitsus nõutas Riigikogult vastava krediidi. 1930. aasta talvel oli tööpuudus kõige teravam, suurem kui 1929., 1928. ja teistel eelmistel aastatel, ja siis tuli Vabariigi Valitsus, mida juhtis härra Strandman, ning nõudis hädaabitööde korraldamiseks vaid 10 miljonit senti. Meie kõik mäletame väga hästi, vähemalt kõik need Riigikogu liikmed, kes läinud aastal olid Riigikogus, kuidas peale hirmsaid vaidlemisi, mis kestsid öö läbi, lõpuks meil, sotsialistidel, korda läks vastu valitsuse tahtmist Riigikogus läbi suruda, et hädaabi-

tööde krediidile määrati juurde veel teist 10 miljonit senti, kuna oldi sunnitud tunnustama, et 10 miljonist sendist on ilmselt liig vähe hädaabitööde korraldamiseks sarnasel talvel, kus tööpuudus oli märksa suurem kui varemalt, ja häda ähvardas laie rahvahulki kõige raskemal kujul. Praegune valitsus tuleb ja nõuab kuus korda rohkem hädaabitööde korraldamiseks, kui endine valitsus, mille eesotsas seisis teie erakonna tegelane. Need on nii selget keelt kõnelevad faktid, et neid ei saa mingite keerutustega ära keerutada.

O. Kask: Lugupeetud Riigikogu liikmed! See, mida lugupeetud rkl. Rei ette tõi, ei lükka midagi ümber... (Vahelihüüded.)

Juhataja (koputab haamriga): Ma palun rahu! Muidu olen sunnitud märkusi tegema.

O. Kask: Siin toodi ette arvusid, olge lahked, toon ka ette arvusid. Siin tuldi välja 10 miljoni sendiga. Teie teate väga hästi, et teie olite vähemuses — sotsialistid ükski ei tee Riigikogus enamust. Seda, mida teie ette panite, toetas ka tööerakond ja rahvaerakond; seda nõudsimme ka meie. Teedeministriks oli tol ajal praegune Põllutööminister härra Jürman, tähendab, oli sel kohal, kus praegu härra Oinas, teie minister. Teedeminister korraldab neid ühiskondlikke töid. Esitatud arupärimiste ja küsimiste peale vastas härra Teedeminister, vastas ka Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hünerson. See krediit sai suurendatud mitte ükski teie nõudmisel, vaid seda nõudsimme ka meie, tööerakond ja rahvaerakond. Seda krediiti sai edaspidi suurendatud. (Vahelihüüed.) Meie nõudsimme komisjonis sedasama. Riigivanem Strandman rääkis pärast seda Majanduseminister J. Zimmermann'iga ja selle tagajärjel suurendati krediiti 10 miljoni sendi võrra. (Vahelihüüded.) No jah, aga mispärast tullakse praegu niisuguste etteheidega! (Vahelihüüded.)

Juhataja: Palun Riigikogu liikmeid kõnelejat kõneleda lasta.

O. Kask: Kui Teedeminister Oinas ütleb seda, et on praegu rohkem krediiti antud, siis on selge, — tööpuudus on suurem, sellepärast tuleb ka suuremat krediiti määrata. (Vahelihüüed.)

Juhataja: Rkl. Köster, ma teen Teile märkuse. Palun rahu!

O. Kask: Jutt on ainult neist vekslitest, ja parem on, kui meie seda vana asja meelde ei tuleta, missuguste abinõudega tol korral opositsioon tahtis võidelda, ähvardades 60.000 töolist Toompeale tuua.

Pealkiri võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

Juhataja: Jätan ära seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise.

§§ 1—3 võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korraga.

Aruandja J. Voiman: Kuna redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud, teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

4. R. Kuris'e küsimine Vabariigi Valitsusele talupidajatele metsamaterjali andmisel viivitamise ja veeühingute asutamise hõlbustamise mitteteostamise asjus ning Majanduseministri vastamine küsimisele.

R. Kuris (loeb): Palun vastust järgmistele küsimustele:

1. Mis põhjustel ei ole seni Põllutööministeeriumi poolt tarvilist tähelepanu ja korraldamist leidnud Riigikogu poolt 30. märtsil s. a. vastuvõetud sooviavaldused: a) riigimetsast soodustatud tingimustel ja asunikkega ühistel alustel ehitusmaterjalide talupidajatele, popsidele, eluaseme- ja ehituskruuntide pidajatele andmise asjus (sooviav. p. 5); b) veeühisuste asutamise hõlbustamiseks põhikirjade ja lisade Riigi Teatajas väljakuulutamise ärajätmisega ja liikmete kohustuste kinnistusraamatusse sissekandmise tasuta läbiviimisega (sooviav. p. 7).

2. Kas ja millal nimelt mõtleb Vabariigi Valitsus eelpooltähendatud asjus Riigikogu sooviavaldused teostada?

Majanduseminister A. Jürman: Esitatud küsimistele oleks mul au järgmist vastata. Nimelt esimesele, miks ei ole vastu tulnud metsa andmisel, ja ei ole mitte soodsaid tingimusi loodud. Metsa andmises põllumeestele on vastu tulnud ja on

soodsamaid tingimusi loodud käesoleva aasta mai määrustega. Seal on ette nähtud, et põllumajapidajad võivad saada oma hoonete ehitamiseks metsamaterjali taksihinnaga vastava valla tunnistuse põhjal kuni 3-aastase järelmaksuga. Senini neid määruisi ei olnud.

Edasi on küttemetsale alandatud taksihinda kuni 75%. Esimene korraldus viidi läbi määrusega, teine ringkirjalise korraldusega 23. oktoobrist. Seal on korraldus tehtud, et kehvematele kodanikkudele võib anda luba küttematerjaliks koguda metsalt langenud oksid ja ühte-teist päris ilma tasuta. (V a h e l h ü ü e.) Siis eluasemekohtadele, väikekohtadele, on määrusega, mis Riigi Teatajas nr. 42 välja kuulutatud, võimaldatud ehitusematerjali taksihindadega ja kolmeaastase järelmaksuga. (V a h e l h ü ü e.)

5. J. Sikkar'i, A. Lauri, O. Köstri, J. Lehtman'i, J. Saare ja R. Kuris'e arupärimise-ettepaneku Vabariigi Valitsusele põllumajanduses valitseva raske olukorra asjas.

(Arupärimise-ettepaneku tekst:

„Valitseva majanduskriisi tõttu on meie põllumajandus sattunud seisukorda, kust tema ei suuda välja pääseda omal jõul, ilma riigivõimu kaasabit. Talude sissetuleku poolel on langenud põllumajandussaaduste hinnad 50—60%, võrreldes 1929. aasta hindadega, kuna samal ajal, talu väljamineku poolel, on maksud näidanud tõusu; tööpalgad ja juurdeostetavad tööstussaaduste hinnad näitavad ainult väikest langust. Näiteks tuleb teenijagi palgasumma saamiseks ära müüa kogu talu kari. Maksusid pole millestki maksta.

Seda rasket olukorda on süvendanud viimastel kuudel asetleidnud rahakursside langus põllumajandus-saaduste väljaveo maades. Maal on tekkimas ärevus ja meeleheide. Sarnast meeleolu aitab suurendada Vabariigi Valitsuse senine tegevus, mis on sihitud kõigile muule, aga mitte praegu põllumajanduses valitseva katastroofilise olukorra lahendamisele. Valitsuse koalitsiooni poolt on maha hääletatud ka kõik need algatused ja ettepanekud, mis olid sihitud põllumehe raske olukorra kergendamisele. Valitsuse poolt on põlatud koostöö opositsiooniga meie põllumajanduse päästmiseks. Põllutöominister püüdis teha naeruväärseks opositsiooni ridadest esitatud võipreemiade seaduseelnõu, aitas maha hääletada kinnisvaramaksu vähendamise ette-

panekuid j.n.e. Põllumajanduse kaitse asemel on valitsus hakanud maha kiskuma sedagi põllumajanduse kaitset, mis loodud vabariigi eelmise valitsuse poolt. On alandatud põllumehele ostetavaid vilja hindu, suurendatud põllumehe maksukoormat j.n.e.

Valitsusel puudub programm põllumajandushädade lahendamiseks!

Põllupidajad on kaotanud usu ja lootuse, et praegune Vabariigi Valitsus suudaks või tahaks välja viia põllumajandust tekkinud ummikust. Selle tagajärjel on hakatud ise otsima väljapääsu. Kavatakse panna toime põllumajanduslikku streiki, lasta lahti teenijaid, jätta sööti põllud j.n.e., et sundida valitsust arvestama põllupidajate hädadega.

On tekkinud riigis enneolematu olukord, mille edasikestmine kauem võib saada riigile hädasohtlikuks. Hävinemas on maal ekspordi tootmisvahendid, talud on muutumas varemteks. Vabariigi Valitsus peab astuma kiired ja otsustavad sammud põllumajandussaaduste hindade languse tagajärjel siseriigis segipaisatud vahekordade korraldamiseks.

Ei saa õigeks pidada olukorda, kus majanduskriisi raskused veeretatakse ainult põllumehe kanda. Meie nõuame põllumehe maksude alandamist, preemiade maksmist eksporteeritavate põllumajandussaadustelt, samuti väljaveomaksude kaotamist, mis kataks osagi majanduskriisi läbi tekkinud kahjustest. Ühtlasi nõuame äärmist kokkuvõidu riigi eelarve kuludes, ametnikkude koosseisu ja palkade kärpimist, suuremate kulutuste edasilükkamist tulevate aastate peale.

Niikaua kui valitsus pole tarvitusele võtnud abinõusid põllumajanduse päästmiseks hävinemisest, ei suuda põllumehed mitte oma kohustusi täita. Kõigile sellele tähelepanu juhtides, küsime:

1) Kas on Vabariigi Valitsus teadlik praegu valitsevast olukorrast põllumajanduses?

2) Kuidas ja missuguseid samme kavatab Vabariigi Valitsus põllumehe päästmiseks ette võtta?

Joh. Sikkar, A. Laur, O. Köster, J. Lehtman, J. Saar, Rud. Kuris.“)

J. S i k k a r: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Juba alates 1930. aastast on põllumajanduse saaduste hinnad järjekindlalt langenud. Selle kestva hindade languse tagajärjel on meie põllumajandus sattunud raskesse seisukorda ja vaevalt ilma kõrvalabit sellest välja pääseda saab. See suur

hindade langus on eriti suur olnud viimasel kuudel. Nimelt nendes põllumajanduslikkudes maades, kuhu meie oma saadusi välja veame, on aset leidnud rahakursi langus, mis on eriti raskesse seisukorda viinud meie põllumajanduse. Selle kursi languste tagajärjel kaotab põllumees igalt võikilolt 40 senti ja peekonsealt 10 krooni. Üksikutel ainetel on kursilanguse tagajärjel turg üldse kadunud. Näiteks ei ole võimalik eksporteerida loomaliha Soome, kus maksma hakkasid vastavad tollisoodustused. Sellepärast, nende kursilanguste tagajärjel, on meie siseturul hinnad segi paisatud. Praegu võite laadalt lehma osta 10—15 krooni lehmast makstes, paremad lehmad maksavad 30—40 krooni. See on igatahes seisukord, mis meie põllumajanduse raskesse olukorda asetab. Eriti raske on sellepärast, et just sügise peale on koondatud kõik kohustused, mis põllumajapidamisel lasuvad, näiteks maksud, samuti sulaste palga väljamaksmine. Maksud, samuti palk, on jäänud endiseks. Tuleb selleks, et näiteks karjasele palka maksta, mitu karilooma realiseerida. Hinnalanguse tagajärjel ei ole raskustesse sattunud mitte ainult need majapidamised, mis võlgadega koormatud, vaid raskustesse on sattunud ka paremad majapidamised. See on loonud maal väga raske meeoleolu, ja ei tea kuidas sellest üle saada. Ma pean tähendama, et see meeoleolu on põhjendatud. Kui vaatame statistilisi andmeid, siis on olukord tõesti sarnane, et ei tea, kuidas sellest üle saada. 1929. a. statistiliste andmete põhjal oli keskmise, see on normaal-talu aastane rahaline sissetulek 1.940 krooni, kuna rahaline väljaminek oli 1.635 krooni. Väljamineku hulka ei ole arvestatud oma perekonna töötasu. Nii et sel aastal jäi perekonna töötasuks umbes 300 krooni. 1931. a. põllumajanduse toodang kvantumilt võrdub 1929. aasta toodangule. Kui võrdleme hindu, mis olid 1929. a. ja mis on praegu, siis saame ligikaudu kätte ühe talu rahalised sissetulekud ja väljaminekud 1931. a. Nimelt oli 1929. a. väljaveetavate ainete hinna indeks 139 kuni 140, kuna käesoleval aastal on see langenud 70 peale. Tähendab 50% on hinnad langenud, ja selle tagajärjel on loomulikult ka talude sissetulek langenud 50% võrra. Selle tagajärjel on välja kujunenud ühe normaal-talu — 20 kuni 30 ha — sissetulek 1.000 krooni peale. Teisesküljelt väljaminekute poolel ei ole märgata sarnast langust. Üksikutes osades, nimelt palkades, on suurem langus, umbes 20%. (V a h e l

h ü ü e.) Keskmise langus on 15%. (V a h e l h ü ü e.) Just põllumajanduses. Ma räägin praegu talu sissetulekutest, siis ei saa siin kõnelda muust kui põllumajandusest. Kui maha võtame 15%, siis talude väljaminekute pool kujuneks 1.400 krooni. Sissetulek on 1.000 krooni ja väljaminek 1.400 krooni. Siin on ilmne, et talu ei saa kuidagi omaga välja tulla, olgugi et perekond loobub oma töötasust. Tuleb juurde leida 400 krooni. Selleks tulevad realiseerida endised tagavarad. Teie teate aga, et praegusel ajal tagavarasid ei ole, ja seepärast tuleb hakata realiseerima talu inventari, et tasuda maksud ja palgad. On teada ka, et hea lehma eest saab 30 krooni, põrsas maksab 50 senti. Sarnases olukorras ei jätku loomulikult sellest inventarist, et puudujääki katta.

Kõik see on maal tekitanud ärevust. Nähakse, et mis on aastate jooksul kogutud, on hukkumas. Ja seda ärevat meeoleolu aitab suurendada veel see, et valitsus, kellelt oodatakse olukorra parandamist, ei ole selles suunas ühtki sammu astunud. Kui võtame terve rea seadusi, mis vastu võetud praeguse valitsuse ajal, siis ei leia meie ühtki seadust, mis olukorda parandaks.

Põllutöökoda on oma konstruksioonilt sarnane, et ta ei võta oma alla kõiki põllupidajaid. Tervelt 30.000 majapidamist on sealt välja jäetud. Mina ei taha vaielda selle vastu, et põllutöökojast pikema aja jooksul teatud kasu võib tulla, aga niisugust olukorda, mis praegu tekkinud, ei suuda see lahendada. Ta toob juurde maksusid. Nüüd, kus olukord eriti raske, on iga sent mitu korda raskem kanda kui harilikul ajal. Nõnda, et sellest seadusest mingit kasu praeguse olukorra lahendamiseks ei ole. Järgmine seadus, mis Riigikogus vastu võeti, suure surumisega läbi viidi, see on endiste mõisnikkude krediitkassa elustamise seadus, kust pidi päästja tulema, ka sellest ei ole kuulda kihku ega kahku. (V a h e l h ü ü d e d.)

J u h a t a j a: Palun jätta omavaheline jutuaajamine.

J. S i k k a r: Edasi võeti vastu 8-tunnilise tööpäeva seadus. Kas teie arvate, et 8-tunnilise tööpäeva seadus aitab seda küsimust lahendada? Ei, see teeb selle küsimuse veelgi raskemaks sellepärast, et tootmiskulud tõusevad, ja meie ei suuda valmistada ning välja vedada, mille tagajärjel tekib tööpuudus ja mille vastu võitlemiseks nagu tänagi, miljoneid antakse. (V a h e l

h ü ü d e d.) Kuulge, lugu on selles, et ettevõtted on sunnitud sulgema uksed.

Samuti võeti vastu käitisvanemate seadus. Ka sellest ei ole mingit tulu. See ei ole isegi korda läinud ja ei ole suudetud seda läbi viia, mis seadus ette näeb. Suurt reklaami tehti talude ümberlaenustamise seadusega, et see pidi see olema, mis aitab talusid raskest seisukorrast välja viia. Kui seda seadust lähemalt vaadata, siis pole ka sellest mingit abi loota sellepärast, et pankadel puudub raha pantlehtede ostmiseks. Võib-olla ainult üksikutelt, kes pankade juhatustega lähemas vahekorras, need vastu võetakse, kuna aga harilikult talupidajalt jääb see võtmata.

Viimasena on esitatud, ja see on alles komisjonis, ühe tsiviilseaduse paragrahvi muutmise seadus oksjonite ärahoidmiseks. Aga kui ka seda seadust lähemalt vaadata, ei aita ka see. Sellega kindlustatakse seda, et ei saa müüa inventari, aga selle tagajärjel on sunnitud need, kellel võlg saada, terve talu oksjonile laskma. Nõnda et lõppudelõpuks ei päästa ka see ja ei lahenda praegust olukorda. See on õieti kõik, mis praegune valitsus on teinud. On tagasi lükatud kõik need ettepanekud, mida opositsiooni poolt on esitatud, et praegust olukorda lahendada. Näiteks esitati võipreemiate seadus, mis aitaks osa katta sellest kahjust, mis põllumehel kursi vahe tõttu kanda tuleb. (V a h e l h ü ü e.) Raha tuleb sealt, kes saavad kasu sellest. (V a h e l h ü ü e.) Ja see on väga kahju, et praegune Põllutöominister tuleb kõnetooli ja püüab seaduseelnõu naeruväärseks teha. (V a h e l h ü ü d e d.) Jah, püüdis näidata, et see on naeruväärne nõudmine. (V a h e l h ü ü d e d.)

Juhataja: Ma pean meelde tuletama, et kõneleja rühmasõbrad teda mitte ei segaks.

J. Sikkar: Samuti oli Põllutöominister ka opositsiooni ettepanekule vastu, mis oli sihitud maksuvähendamise poole. Põllutöominister andis lubaduse, et kinnisvaramaksu nõudmine jäetakse seisma, aga hiljem saadeti lehed välja ja nõuti maksud sisse.

Lõpuks on tagasi lükatud need võimalused, mida opositsioon on esitanud, et seisukorda kergendada. See valitsuse tegutsemine on maal tõesti usalduse ära võtnud, et üldse valitsuselt midagi loota võib, ja seepärast on hakatud abinõusid otsima, kuidas sellest välja pääseda. Kui maal ringi liikuda, siis kuuleme, kuidas ähvardatakse

panna toime põllumajanduslikku streiki, lasta lahti teenijaid, jätta sööti põllud j. n. e., et sundida valitsust arvestama põllupidajate hädadega. Ma arvan, nendest ettepanekutest olete teie kuulnud. (V a h e l h ü ü e.) Igatahes on maal meeoleu pinev, ja ma ütlen, et see meeoleu, kui ta edasi kestab, võib hädaohtlikuks riigile saada. Seepärast peab Vabariigi Valitsus kiires korras samme astuma seisukorra lahendamiseks. Meie arvamised igatahes oleksid, et tuleb maksta preemiaid väljaveetatavalt põllumajandusesaadustelt, nii et see ära katab kursi vahe, millest põllumees kahju saab. Teie võib-olla küsite, kust seda raha võetakse. Ma ütlen, et meie peame riigi eelarves kokku hoidma, kärpimisi ette võtma. Kui meie võrdleme riigi rahvamajanduslikke sissetulekuid ja valitsemise väljaminekuid, siis 1929. a. tegid valitsemise kulud rahvuslikust toodangust 36%, nüüd teeb see aga välja 46%. (V a h e l h ü ü d e d.) Põllumajanduse toodang pluss tööstustoodang on see. (V a h e l h ü ü d e d.) Tapa tapamajast räägime võib-olla teinekord, praegu jätame selle kõrvale. Igatahes Tapa tapamajas on tööstusekulud väikesemad kui teistes tapamajades, mida teie ka toetate, ja kellele olete riigi krediite kätte muretsenud. Peaksid ära kaotatud saama väljaveomaksud, peaks veotariifi alandatama. (V a h e l h ü ü e.) Vaadake, üksikud maad, Läti veab eksportsaadusi tasuta. Teie küll peate naeruväärseteks neid ettepanekuid, aga ma ütlen, kui sarnane olukord kestab kauem, siis tuleb aeg, kus meil ei ole midagi välja vedada. Mis keelt teie siis räägite? Katsuge siis maale minna ja propageerida: kasvatage sigu ja kasvatage karja, siis on raske uuesti sellele hinge sisse ajada, mille peale praegu suured summad välja antud.

Ja kui meie nüüd võrdleme valitsemise kulusid, mis viimasel ajal on tugevasti tõusnud, siis peab tähendama: kui see nõnda edasi kestab, siis see tõesti sööb meid ära. Praegu peab kärpimisi ette võtma, et vastavad vahekorrad saaksid jalule seatud. (V a h e l h ü ü e.) Kui sarnane seisukord kauem edasi kestab, siis talupidajad oma kohustusi täita ei suuda, ja sellele tahame meie Vabariigi Valitsuse tähelepanu juhtida ja küsime, mis mõtleb Vabariigi Valitsus selle lahendamiseks teha, sest vastasel korral seisab ees meil katastroof. (V a h e l h ü ü d e d.)

Juhataja: Palun rahu! (H ä ä l e t a t a k s e.) Arupärimise-ettepanekut toe-

tab 18 Riigikogu liiget, seega ei ole aru-
pärimise-ettepanek vastu võetud.

Majanduseminister A. Jürman (isikl. asj.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma siiski pean kahetsema, et praegune arupärimine läbi kukkus, kuna siin ettetoodud andmed tahaksid mitmekülgselt õiendamist, ja etteheited, et valitsus ei ole midagi teinud põllumajanduse seisukorra parandami-

seks, ei ole õiged. Ma just tahtsin näidata, mis siin ära tehtud, millest kriis on tekkinud, ja millised väljavaated oleksid selle lahendamiseks. Aga ma siiski arvan, et vast edaspidi avanevad võimalused nende küsimuste juurde tagasi tulla, sest nad on küllalt niivõrt tähtsad.

Juhataja: Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 20.50 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).